

Utpostens
dobbeltime

Utpostens pionerer

Harald Siem og Per Wium
INTERVJUET AV T. SUNDAR OG M. SØNDENÅ

Det er tidlig på året 1972: Kveld etter kveld samles tre unge menn i distriktslegeboligen på Aukra på Møre-kysten. Med kjøkkenbenken som arbeidsplass, taster de manuskripter på skrivemaskin og klipper og klitrer tekst og tegninger til et layoutoppsett som skal sendes trykkeriet. Harald Siem, Per Wium og Tore Rud lager et nytt kontaktblad for leger i primærhelsetjenesten. Imidlertid skal *Utposten* som prosjekt vise seg å bli mer skjellsettende enn som så.

Et blick gjennom et av de første numrene gir et frempek på hva man kan vente seg av *Utposten*. Med skjemt og alvor skriver distriktslege Per Wium i Midsund et innlegg med tittelen *Praktiske erfaringer i samarbeid med Helse-direktoratet*:

I ett år har jeg vært distriktslege på en øy på Møre-kysten. I ett år har jeg samarbeidet med Helse-direktoratet. Dette året har Helse-direktoratet ikke samarbeidet med meg.

Byråkrati og bastioner

Wium stiller Oslobyråkratiet til veggs med konkrete eksempler der han beskriver kritikkverdige bolig-, arbeids- og kontorforhold i distriktet han selv betjener. Han setter pekefingeren på det mange opplever som en arrogant unnfallenhet, i det minste en sendrektighet, i hovedstadsmiljøets respons overfor distriktene. Og det kommer han til å gjøre mange ganger i de neste fem årene.

I en redaksjonell anmerkning i samme blad, kan vi lese:

Alle er vel klar over at distriktslegene slåss mot byråkratiet. Ingen enkelt i Helse-direktoratet kan vel egentlig trekkes til ansvar for dette, men vi ville sette pris på et svar fra en representant for Direktoratet om hvorfor det er blitt

slik. Man spør seg selv i samme vending om det egentlig ikke alltid har vært på denne måten. Det ville være interessant å få eldre kollegers syn på dette: Bli det stadig flere instanser sakene skal gjennom, og er det stadig flere forskrifter man må føye seg etter for å gjennomføre tiltak som i grunnen alle ville være enig om?

Med sin offensive og humoristiske formidlingsform åpner de unge og uredde redaktørene et nytt kapittel i norsk primærmedisin. *Utposten* tar rollen som pådriver for å styrke primær- og distriktshelsetjenesten.

Ville bli hørt

Førti år senere sitter to av de tre pionerene, Siem og Wium, sammen med to fra dagens redaksjon. Samtalen omhandler *Utposten*, fortid og nåtid, skiftende trender og bladets legitimitet. Møtestedet er ironisk nok toppetasjen i Helse-direktoratet, Harald Siems nåværende arbeidssted – og bastionen som de to så ofte ergret seg over eller gikk til angrep på i *Utpostens* spalter i 1970-årene. Riktig nok hadde Direktoratet den gang et annerledes mandat – som både distriktslegenes arbeidsgiver og Helse-Norges fagetat, men symboeffekten som helsebyråkratiets høyborg holdes fortsatt i hevd.

– *Utposten* hadde ingen partipolitisk agenda, bedyrer Harald Siem mens Wium smilende blar gjennom en bunke blader fra de første årene. – Vårt motiv var først og fremst å skape et kontaktblad for distriktsleger, utenom Legeforeningens og Direktoratets kanaler. Derneft ville vi skape forståelse for våre arbeidsbetingelser og hva vi oppfattet som viktige helseproblemer. På den tiden var det stor irritasjon blant oss «ordentlige doktorer» overfor sykehuslegene som hadde makt og privilegier. De skulle ta – i hvert fall på dagtid – alle de interessante medisinske problemstillingene, mens vi i primærhelsetjenesten satt igjen med nattvakter, snørør og tårer. Som distriktsleger og allmennleger ønsket vi å ha ansvar for en mer helhetlig medisin. For å bli hørt, var vi bevisst smårampete de første fem årene. Vi måtte provosere så vel som å opplyse, konstaterer Siem.

Den energiske 71-åringen har en omfattende CV. I dag er han ansatt ved Direktoratets aveling for global helse. Han har de siste årene konsentrert seg om spørsmål knyttet til migrasjon og tilgang til helsetjenester. Etter årene som distriktslege på Aukra, arbeidet Siem ved Institutt for allmennmedisin i Oslo, ved Oslo helseråd, i NHO og i ti år drev han

er og provokatører

Per Wium (t.v.) og Harald Siem har mange levende minner fra Utpostens fem første leveår. Her viser de frem julenummeret fra 1976.

med internasjonalt helsearbeid i WHO-systemet i Genève.

Per Wium ble bydelslege i Oslo etter tiden som distriktslege på Mørkekysten. Senere hadde han stillinger ved Sykehusrådmannens kontor, i Norsk Pasientforening, NHO, Statens helsetilsyn og Helsedirektoratet. Han var helsesjef og kommuneoverlege i Lørenskog i seks år, før han i 2009 vendte tilbake til pasientarbeid som delpensjonert sykehjemslege.

Felles ståsted – felles sak

Harald Siem avbryter samtalen med en «nødvendig digresjon», et sitat fra den tyske filosofen Immanuel Kant:

Opplysning er menneskets utgang fra sin selv-forskyldte umyndighet.

– Og, fortsetter Siem å sitere:

– Umyndighet er den manglende evne til å bruke sin forstand uten andres ledelse. Selvforskyldt er denne umyndighet når dens årsaker

ikke ligger i mangel på forstand, men i mangel på beslutning og mot til å bruke forstanden uten andres ledelse. Sapere aude! Ha mot til å bruke din egen forstand!¹

– Poenget er at det ikke er hvilken som helst forstand mennesket skal ta i bruk, men sin egen – og *det uten andres ledelse!* Tidligere så man på opplysning som en form for *belering*: å belære folk om deres eget beste og gi dem

¹ Sitert etter Helge Jordheim, Morgenbladet 11.7.2008

nødvendig innsikt i ulike saker. Bare slik var det mulig å myndiggjøre dem som borgere. Men Kant ser annerledes på det.

Både Harald og Per studerte medisin i Sveits; Harald i Basel og Per i Fribourg, senere Oslo. Harald var ferdig i 1967, Per i 1969. Harald ble i Sveits og skrev en doktorgradsoppgave om nervus fibularis-parese, mens Per tok avsluttende eksamen i Oslo. De to møttes som turnusleger ved Namsos sykehus og fant tonen. Harald dro videre til Aukra, og Per kunne tenke seg å komme etter som turnuslege. Imidlertid sto ikke Aukra på listen over turnusplasser. Da Harald ble distriktslege, tok han affære og ringte direkte til helsedirektør Karl Evang, og sørget dermed for å få Per som turnuslege til Aukra.

Samtidig var det opprettet en ny distriktslegestilling i Midsund, men det var krangel i kommunen om hvor legeboligen skulle lokaliseres. I 1971 falt valget på Midsund tettsted. Per Wium fikk stillingen. Da Tore Rud (1942–95) ble distriktslege på Sandøy, fant de tre legene tonen – og dannet et muntert trekløver.

Frustrerte distriktsleger

En viktig motivasjon for å etablere Utposten, var å gi distriktsmedisinen en tydelig røst. De tre gründerne hadde et uttalt mål om «å sette opprustningen av helsetjenesten i distriktene inn som en viktig del av en helt nødvendig opprusting av primærhelsetjenesten i hele landet».

UTPOSTEN: Hva var det i tiden som gjorde dette målet så viktig?

– Dette var like etter 1968-bølgen, det vi kan kalle en antiautoritetstid som førte til et stemningsskifte. Mange utlandsstudenter vendte hjem og tok med seg impulser utenfra,

som oss. Vi manglet – heldigvis, får jeg vel si – respekten for *det etablerte* som syntes å prege mange kolleger som hadde studert her hjemme. Noen oppfattet oss som politiske aktivister på venstresiden, men saken er at vi hadde hvert vårt politiske ståsted. Imidlertid var vi på linje i fag- og helsepolitikken – og det hadde alt å si, konstaterer Harald Siem.

Per Wium peker på deres felles bakgrunn fra ANSA (Association of Norwegian Students Abroad), som var en kraftfull studentorganisasjon. Erfaringene fra ANSA tok de med seg «i bagasjen» hjem. De ville *gjøre noe*, være «ordentlige doktere» og bidra til å gi norsk primærmedisin et løft: – Vi ville være med på å bygge opp helsetjenesten til et kvalitativt nivå som samsvarte med våre ambisjoner. Vi var irritert over alt som ble bestemt over hodet på leger ute i distriktene.

Per utdyper: – I mange distrikter hadde legen ansvar for to til tre kommuner med flere tusen mennesker, døgnet rundt. Man måtte søke fylkeslegen om tillatelse til å være borte i mer enn 24 timer. Legenes arbeidsbetingelser var uholdbare. Etter hvert ble dette et sentralt tema, både i Direktoratet og Legeforeningen.

Noen år senere, i 1977, gjennomførte Per Wium en stor undersøkelse for Legeforeningen om lønn og arbeidsbetingelser blant distriktslegene. Svarprosenten var 88. Distriktslegene oppga en gjennomsnittlig ukentlig arbeidstid på 45 timer. I tillegg hadde de over 40 timer ubetalt beredskapstid. Da undersøkelsen ble gjentatt i 1982, hadde vaktbelastningen gått noe ned. Legeforeningen syntes tallet var «for pene» og ville ikke publisere dem. De var redd for ikke å få gjennomslag i forhandlingene om normaltariffen, forteller Per.

– 1960-tallet var frustrasjonenes tiår. Etter hvert kom det flere leger til distriktene. På 70-tallet ble det en vekst. Faget ble vårt eget da vi fikk allmennpraktikere til å undervise i universitetsfag som øyesykdommer og ørenese-hals på deres premisser, i deres kontekst. Men fortsatt var primærhelsetjenesten forsømt. Det var dette vi satt på dagsorden i Utpostens spalter. Vi startet Utposten for å få et felles kommunikasjonsmedium for distriktslegene i Norge. Vi ville fortelle hvor fint og viktig det var å arbeide i distriktene. Og vi var nøye med at intet skulle gå ut over pasientene selv om vi tidvis var frustrerte, sier 69-åringen.

Motkultur

Ideen om å lage Utposten ble unnnfanget på «Kurs for offentlige leger», også kjent som Bygdøykurset. Det var et tre måneder langt kurs i offentlig helsearbeid, i regi av Helsedirektoratet. På den tiden var kur-

set et viktig samlingssted for offentlige leger. Harald minnes at det var 16 kursdeltakere i 1971, året han var med. Aktuelle lover ble presentert og drøftet, for eksempel regelverket rundt «steriliseringskontoret»: Alle som skulle steriliseres, måtte søke kontoret om tilatelse. I og med at samtlige søknader ble innvilget, var det flere av legene på kurset som stilte seg kritisk og undrende til formålet med et slikt regelverk. Etter det ble kontoret avviklet.

Foruten å lese lovverk, var det mange deltagere på Bygdøykurset som berettiget om legebrevet ute på bygda. Etter å ha hørt på stemmene fra bygda, skjønte Harald at det offentlige ansvaret for helsetjenesten utenfor sykehus måtte styrkes. Hvis ikke, ville det «aldri bli noe greie på det». Det var da han begynte å så tanken om å etablere et organ utenom Legeforeningens tidsskrift som kunne skape mer kontakt mellom distriktslegene.

– Vi hadde invitert Legeforeningens generalsekretær Odd Bjercke til det kurset. Han redigerte foreningssidene i *Tidsskriftet*, og ville gjerne at vi skulle skrive mer. Men han var kjent for å skrive fotnoter til artiklene, der han kommenterte innholdet: «Dette har vi skrevet om før», var en gjenganger i det han skrev. Underforstått: Hadde Siem lest hva vi skrev for fem til ti år siden, hadde han ikke sendt inn innlegget. Det var jo ikke akkurat motiverende, minnes Harald Siem.

Da han kom hjem til Aukra etter Bygdøykurset, drøftet han planene om et nytt tidsskrift – som skulle målbare distriktenes interesser – sammen med Per Wium og Tore Rud. Da de tre bestemte seg for å gå i gang med Utposten, var tanken å reise en *motkultur* til den enerådende sykehusmedisinen. De følte seg isolert i sine distrikter, nærmest som et «oppsop» i legemiljøet. Deres eneste reelle møteplass var Bygdøykurset. Og det ville de gjøre noe med.

Fra idé til trykksverte

Siem, Wium og Rud hadde et enkelt og tydelig budskap: Det er *spennende* å jobbe i distrikt. Nå trengte de bare en kanal; det skulle være et alternativ til «makta» som i praksis betød direktorat og legeforening. De hadde fått mange signaler fra kolleger i distriktene om behovet for et kontaktforum, et blad. De gikk i gang, og satte seg til rette ved kjøkkenbenken hjemme hos dr. Siem på Aukra – med assistanse fra en journalist i Romsdal folkeblad.

Hver av de tre spytet 1500 kroner i redaksjonskassa, nok penger til å dekke to til tre utgivelser. De tastet, klippet og limte – alt foregikk manuelt den gangen. Senere kjøpte de inn en IBM-skrivemaskin med kulehode og rettetast. Pers kone Stine og Haralds kon-

torsekretær Reidun Solem hjalp til med inn-tastingen – spalte for spalte. Haralds kone Danis sto for adresseringen. Den første utga-ven kom ut våren 1972 – men det skjedde ikke smertefritt. Krisen var et faktum da den opprinnelige manusleveransen forsvant spor-løst i posten, på vei til trykkeriet. Redaktørene hadde imidlertid en «back up»: Det meste av innholdet lå på blåpapkopier, men alt arbeidet måtte gjøres om igjen.

Omsider kunne de snuse inn trykksverten fra et rykende ferskt førstenummer. Det ble sendt ut gratis til alle distriktsleger. Senere ble abonnementsprisen satt til 50 kroner per år. Studenter betalte halvparten. Redaktørene satte som prinsipp å begrense reklamefinan-sieringen til et minimum, to sider. For øvrig skulle bladet ha 16 sider og et format som kunne «leses på do». Kirurgen Ansgar Aasen,

UTPOSTEN: Hvorfor fikk bladet navnet Ut-posten?

– Tja, hvorfor ikke? Vi smakte på flere titler, men med rammene rundt det vi gjorde, ga det seg selv. Utposten samsvarte godt med distriktsprofilen.

UTPOSTEN: Hvordan foregikk de første redak-sjonsmøtene?

– Vi hadde ikke tid til møter før hvert eneste nummer. Når vi hadde ekstra dårlig tid, møttes vi på sjøen i hver vår båt og snakket sammen over ripa. Men når vi først kom sammen hjemme hos hverandre, var det alltid god stemning. Og mye god mat! ler Per Wium.

Gode støttespillere

Tanken med Utposten var å bote på behovet for fellesskap samtidig som faget skulle skrives. Terskelen for å skrive skulle være lav. Så mange som mulig skulle bidra med innlegg og artikler. Blant dem var det ressursper-soner som Peter F. Hjort, Hans Ånstad, Per Fugelli og Fredrik Mellbye – men bladet var også en viktig kanal for røstene fra de «egent-lige utpostene».

Innad i redaksjonen var det godt samhold. De tre utfylte hverandre på flere områder. Alle artikler ble lest gjennom før publisering. En del ble rettet og sendt tilbake til forfatterne. I prinsippet ble ingen artikler refusert.

Legenes ektefeller var viktige støttespillere, både i deres praksiser og i arbeidet med Utposten. De ble nære venner, likeledes ble barna godt kjent. – Når vi ser tilbake, kan vi begge si at det på mange måter var eventyrlig å være distriktslege i det som var en veksttid for norsk primærmedisin, sier Per og Harald. De trekker

frem kollegaen og medredaktøren Tore Rud, som døde altfor tidlig: – Han var usedvanlig kreativ og kunnskapsrik, en drivkraft og inspi-rasjonskilde. Og Kari, kona hans, gjorde mye for Utposten. Vi har mye å takke henne for.

Utpostens legitimitet

– Det var aldri meningen at Utposten skulle være et edelt eller «selvoppofrende» prosjekt. Vår agenda var å få kolleger til å utfordre seg selv på en større arena – en faglig og helsepoli-tisk arena. Ingen skulle styre skribentene, og det var lov å harselere med det etablerte helse-vesen, påpeker Harald Siem når samtalen penser inn på Utpostens agenda og legitimitet.

I Utposten var det gjerne Per Wium som stod for spissformuleringene, og de ble ledsaget av tegninger av Kåre Bjørn Huse fra Mid-sund. Med humor og vidd skrev Per sine «distriktsnisne-betraktninger» som slo godt an. Korte og lange innlegg kom trykk. Utpos-tens spalter hadde rom for fag, helsepolitikk, komikk, ironi og alvor.

– Vi var nok litt ustyrlige slik at folk ikke helt visste hvor neste skritt skulle gå, humrer Per.

UTPOSTEN: Inntok dere en rolle som oppviglere?

– Nei, det ønsket vi ikke, men kanskje ble vi oppfattet som oppviglere. Vi var jo frittta-lende på vegne av distriktslegene som ikke hadde den samme statusen som sykehuslege-ne. Lønningen var lav. I Nord-Norge fikk man riktig nok et såkalt brenselstilskudd for tort og svie, et slags stimuleringstiltak. Men i våre strøk på Nord-Vestlandet var det ikke fullt så kaldt, så de pengene så ikke vi noe til, sier Harald med utilsørt ironi.

som på den tiden var turnuslege hos Harald Siem, bidro til å spre Utposten. Han satt i gang en vervekampanje blant medisinstuden-ter og skaffet flere titalls abonnenter. Nykom-lingen ble godt mottatt, og i løpet av det første året rekrutterte Utposten ca. 400 abonnenter.

UTPOSTEN: Hvor langsiktig tenkte dere i start-fasen?

– Vi håpet selvsagt at vårt nye tidsskrift ville få en viss levetid, men hadde noen sagt at det ville overleve 40 år, ville det vært vanske-lig å forestille seg. Vi hadde ingen storstilte planer. Vi mente det var et behov for et nytt fagblad med distriktsleger og allmennprakti-kere som målgruppe.

UTPOSTEN: Hvilke bastioner ville dere angripe?

– Den gangen var Legeforeningen på sykehuslegenes side, mens distriktslegene nærmest var kakepynt. Helsedirektoratet tok etter hvert mer ansvar som arbeidsgiver for oss. Allmennpraksis gikk greit, men når det gjaldt helserådsarbeidet, følte vi at vi ble kastet ut i noe vi ikke kunne noe om. Vi fikk ikke hjelpen vi trengte fra byråkratiet i Oslo, og i praksis hadde vi ingen arbeidsgiver på det fellet.

– Legeforeningens manglende engasjement for distriktslegene ble gjenspeilet i en økonomiutredning som kom i 1973. Den var en katastrofe. En løsning på distriktslegeproblemet kunne være at staten opprettet 20–30 stillinger årlig i noen år, men det var rammer på hvor mange stillinger staten kunne opprette – så det ble umulig. Normaltariffen kunne også brukes som styringsredskap, men det hadde Legeforeningen heller ikke sans for. Legeforeningen ville ha samme takst for samme prosedyre, enten en drev korridorpraksis på sykehus eller dekket opp for fullverdig praksis og vakt i kommunene.

Etter de første numrene, kom det mange positive tilbakemeldinger. Helsedirektør Karl Evang uttalte at Utposten var noe av det beste som hadde skjedd i norsk primærmedisin. Noe senere utga Helsedirektoratet et tids-

– Vi fant en form og en stil som traff leserne. Og det skulle være en lav terskel for å slippe til i Utpostens spalter, sier Per Wium.

skrift med navnet «Synapse». Intensjonen var at det skulle fungere som et bindeledd mellom myndighetsbyråkratiet og legene, et slags offentlig alternativ til Utposten. Det ble

bare med ett nummer. Bladet fikk aldri appell. «Synkope», spøkte Harald på det følgende årlige møtet for distriktslegene. Da var Thorbjørn Mork blitt helsedirektør.

Blest om bladet

Hvilke sterke minner har Siem og Wium fra årene i Utposten, undres vi? Per husker godt året 1973, da han var «utsendt korrespondent» til Legeforeningens landsstyremøte i Kristiansand. Med seg hadde han et ekstraopplag av Utposten, der forsiden avbildet en munnskneblet mann med undertittelen «Forberedelse til debatten på Legeforeningens landsmøte». Han la ut blader på alle setene. På møtet skulle økonomiutredningen diskuteres. Utposten inneholdt sterke utfall mot den og det ble mye rabalder.

Harald minnes en gang da de slet med å rekke tidsfristen for levering til trykkeriet. Han bestilte like godt sjøfly og fikk levert stoffet til Orkla trykk akkurat i tide. Blant fagpolitiske saker, nevner han utviklingen i OLL (Offentlige Legeres Landsforening) i 1970-årene. Fra «å ligge nede» i begynnelsen av tiåret, reiste foreningen seg til å bli en samfunnsmedisinsk aktør. Stemningen kulminerte på fellesmøtet for OLL og Aplf (Alment praktiserende lægers forening) i Trondheim i 1979, da de to foreningene ble enig om å arbeide for å opprette to primærmedisinske «tvillingspesialiteter», en i allmennmedisin og en i samfunnsmedisin. På den tiden var Harald Siem ute av Utpostens redaksjon, han var blitt leder i OLL.

I perioder var det mye blest rundt Utposten, for eksempel da redaksjonen slapp til en turnuslege som beskrev «kreativ pulstaking på kvinner». Dette førte til massiv kritikk fra kvinnelige kolleger og redaktørene fikk passet sitt påskrevet.

– Vi fant en form på Utposten som gjorde at den ble lest, og det kom mange artige tilbakemeldinger. Leger som ikke hadde kommet til orde i andre fora brukte Utposten. Vi hadde debatter om ulike saker, for eksempel om LEON-prinsippet (laveste effektive omsorgsnivå), allmennmedisinens KOPF-prinsipp (kontinuerlig, omfattende, personlig og forpliktende) og ukritiske screeningundersøkelser, som Harald i 1979 gikk sterkt ut mot da han skrev rapporten «Masseundersøkelser og helsekontroller», utgitt av forskningsrådets gruppe for helsetjenesteforskning, sier Per.

Barn av tiden

I 1977, etter fem år i redaktørstolene og med godt over 1000 abonnenter på listen, fant de

tre redaktørene at tiden var moden for å overlate tastaturer og pengekasse til en ny redaksjon. Trondheimslegene Aage Bjertnæs og Martin Holte sa seg villig til å overta. De eneste betingelsene Rud, Siem og Wium satt, var livsvarig abonnement for grunnleggerne, og overføring til nye redaktører hvert femte år.

– Å lage tidsskrift er krevende og fornyelse trengs. Martin og Aage var ideologisk på linje med oss, de tilførte Utposten en ny faglig dimensjon. Selv om de arbeidet i en storby, var vi trygge på at fokuset fortsatt ville være rettet mot primærhelsetjeneste og distriktene, sier Harald og Per, og de legger til: – Å stole på egne krefter var vår grunntanke. Hver ny redaksjon senere har preget bladet på sin måte, og det har medvirket til at Utposten ikke bare har overlevd, men blomstret. Det har vært særdeles hyggelig å se.

– En redaktør er en talsmann for sin tid. Vi brukte Utposten til å jobbe for distriktslegenes arbeidsbetingelser, bedre legedekning og mindre vaktbelastning. Videre- og etterutdanningen var også viktig. Ser vil tilbake, er det ingen tvil om at statusen til allmennpraktikere og kommuneleger er blitt høyere, sier Harald.

Per supplerer: – Det er synd at distriktslegen er borte, men vi er glade for fastlegeordningen og dens «portvokterrolle» – som vi skrev om allerede i 1970-årene. Kommunene har tatt større ansvar, men Kommunenes Sentralforbund har dessverre aldri kommet på banen. I stedet har de i kulissene ofte motarbeidet stimuleringstiltak for lege-rekruttering. Dette er en gammel strid vi ikke skal gå inn på her. Alt i alt har det vært en positiv utvikling for primærhelsetjenesten og en bevissthetssending i befolkningen. Dagens fastleger nyter stor tillit, det har de fortjent.

UTPOSTEN: Hva har Utposten betydd for norsk primærmedisin?

– Utposten er en skrivestue for primærleger og bladet gjenspeiler sin tid. I vår periode ble Utposten raskt kjent og mye lest. Kolleger har fortalt at det var en trygghet å ha Utposten. De kjente igjen sin egen arbeidshverdag i artiklene – og slik er det fortsatt. Peter F. Hjort sa det slik: Befolkningen må ha trygghet for at vi kan våre ting og trygghet for at vi er der når folk trenger oss. At Utposten har bidratt til legenes faglige trygghet, er det ingen tvil om, sier Harald.

– I visse perioder har Utposten ført en konfrontasjonslinje, og noen kamper har vært nødvendige. Det har gjort bladet rikere. At Utposten hadde en overlevelsesstrategi i seg, var vi ikke i tvil om. Men at det skulle vare i mer enn 40 år var nok litt i overkant av hva vi kunne forstille oss, sier Per.

Den dag i dag er de to og deres familier gode venner. Fortsatt feirer Per og Harald felles bryllupsdag før jul. – Det er godt å ha en venn der alle kantene er avslipt, sier Harald med et gløtt bort på Per, som nikker lunt.

Harald var strategen.

Per var spissformuleringsmester og humoristen.

Tore var en inspirator.

– Vi skapte ikke tiden, sier Harald, vi var barn av tiden.

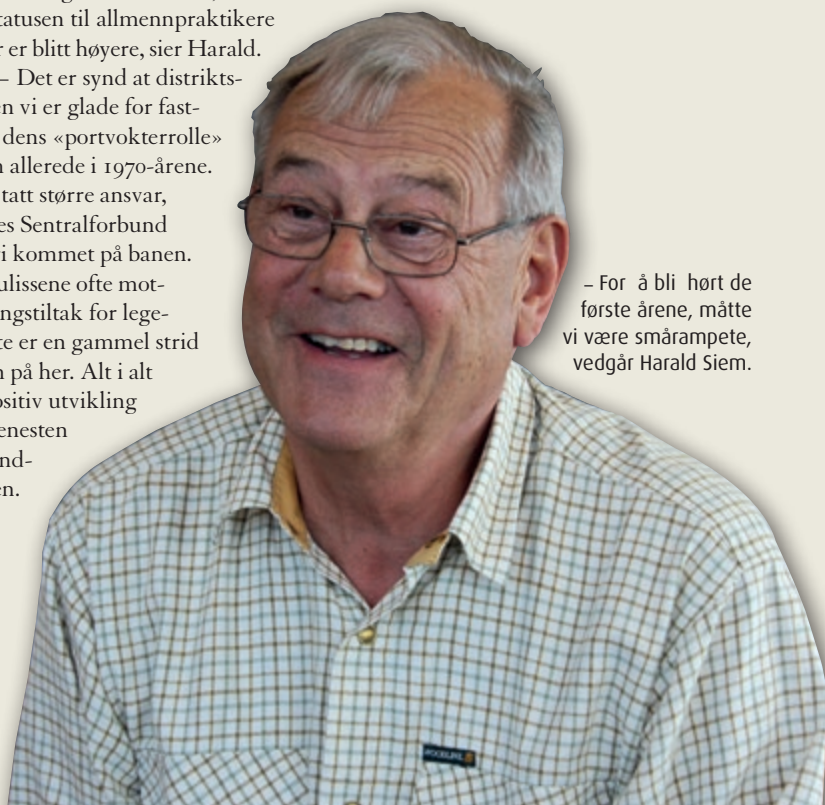
KILDER

Wium P. Distriktslege 1977. Tidsskr Nor Lægeforen 1978; 98: 1461–74.

Allmennmedisin som akademisk fag – et aktørseminar. Michael 2009, nr. 1.

Fra utpost til utland. Michael 2011, nr. 2.

Utposten: ulike numre fra tidligere årganger.

– For å bli hørt de første årene, måtte vi være smårampete, vedgår Harald Siem.